

резимеа од одбранети докторати и магистериуми**ДЕВИЈАНТНО ОДНЕСУВАЊЕ КАЈ АДОЛЕСЦЕНТИТЕ СО ЛЕСНА ИНТЕЛЕКТУАЛНА ПОПРЕЧЕНОСТ***Емилија ГЕОРГИЕВА*

Посебно основно училиште „Иднина“ - Скопје

Емилија Георгиева го одбрани својот магистерски труд на 29.05.2012 година на Институтот за дефектологија при Филозофскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, пред комисијата во состав: доц. д-р Зоран Киткањ, проф. д-р Владимир Трајковски и доц. д-р Татјана Стојаноска.

Примено: 24.06.2012
Прифатено: 03.07.2012**Резиме**

Современите текови на живеење и општествените промени низ кои минува нашата држава сè понегативно влијаат на развојот и однесувањето на младата популација.

Адолесцентите со интелектуална попреченост, поради дефицитот во своето интелектуално функционирање, се изложени на уште поголем ризик од појава на девијантни облици на однесување.

Магистерскиот труд е презентираан на 136 страници, а во структурата на трудот се вклучени следните поглавја: *Вовед, Теоретски пристап кон проблемот на истражувањето и Истражувачки дел* кој се состои од три целини: *Методологија на истражувањето, Резултати и дискусија и Заклучок и препораки*. Во трудот е наведена користената литература и прилози.

*Адреса за кореспонденција**Емилија ГЕОРГИЕВА*Посебно основно училиште „Иднина“ - Скопје
II македонска бригада бб, Скопје, Р.Македонија
Е-пошта: georgieva.emilija@yahoo.com**abstracts from defended doctoral and post-graduate theses****DEVIANT BEHAVIOR IN ADOLESCENTS WITH MILD INTELLECTUAL DISABILITY***Emilija GEORGIEVA*

Special Primary School "Idnina"-Skopje

Emilija Georgieva defended her master's thesis on 29.05.2012, at the Institute of Special Education and Rehabilitation, Faculty of Philosophy, "Ss. Cyril and Methodius" University in Skopje, in front of the commission consisted of: Ass. Prof. Dr. Zoran Kitkanj, Prof. Dr. Vladimir Trajkovski and Ass. Prof. Dr. Tatjana Stojanoska.

Received: 24.06.2012
Accepted: 03.07.2012
Abstract from defended thesis**Summary**

Modern trends of living and social changes which our country goes under, negatively affect the development and behaviour of young people.

Adolescents with intellectual disabilities, as a result of the deficit in their intellectual functioning, are even under greater risk of developing deviant forms of behaviour.

The thesis is presented on 136 pages and the document in its structure includes the following chapters: introduction, theoretical approach to the problem for research and research section consisted of three parts: survey methodology, results and discussion, and conclusion and recommendations. The paper also includes list of used literature and articles in the References chapter.

*Correspondent Address**Emilija GEORGIEVA*Special Primary School "Idnina"-Skopje
II Makedonska brigada bb Skopje, R. Macedonia
E-mail: georgieva.emilija@yahoo.com

Во воведниот дел се наведени причините, односно ризичните фактори за појавата на различните облици на неприфатливи форми на однесување кај адолесцентите, вклучително и адолесцентите со лесна интелектуална попреченост.

Во теоретскиот дел е дефиниран поимот девијантно однесување, даден е приказ на превентивни и ризик фактори асоцирани со семејството, училиштето, групите на врсници и социјалната средина, како и опис на различните видови на девијантно однесување, општествената реакција и превентивните мерки за спречување на истите.

Исто така во теоретскиот дел е дефиниран поимот адолесценција, дадени се повеќе дефиниции и класификација на интелектуалната попреченост, како и можните облици за образование и воспитание на оваа категорија лица. При поставувањето на методологијата дефинирани се предметот, целта и карактерот на истражувањето, задачите, хипотезите, варијаблите, методите, техниките и инструментите на истражувањето.

Предмет на истражувањето е добивање сознанија за присуството на девијантни форми на однесување кај адолесцентите со лесна интелектуална попреченост.

Основна цел на истражувањето е да се утврди ризикот од појава на девијантно однесување кај адолесцентите со лесна интелектуална попреченост кои живеат во семејство во споредба со адолесцентите со лесна интелектуална попреченост сместени во ученички домови, како и компарација на појавата на девијантни форми на однесување во двете посебни средни училишта.

Примерокот се состои од: адолесценти (211) со лесна интелектуална попреченост, воспитно-образовниот кадар во посебните средни училишта (39) и членови на стручниот тим (5).

Статистичката обработка на податоците е извршена со Windows-програмата R x C за анализа на табели на контингенција и Fisher Exact-тест, а како сигнификантни беа земени разликите на ниво на значајност од $p < 0.05$.

Истражувањето беше реализирано во ДСУ „Искра“, Штип и ДСУ „Св. Наум Охридски“, Скопје во периодот од април до мај 2011 година.

Со анализа на добиените резултати се констатира дека училиштата немаат соодветна еви-

In the introductory section, the reasons or risk factors for the emergence of various forms of unacceptable forms of behavior in adolescents are listed, including the adolescents with mild intellectual disability.

The notion of deviant behaviour is defined in the theoretical part, providing a record of preventive and risk factors associated with the family, the school environment, groups of peers and social environment, as well as description of various types of deviant behavior, social reaction and preventive measures associated with such behaviour.

The theoretical part also defines the notion of adolescence, several definitions and classifications of intellectual disability and the possible types of educative programmes and upbringing of this category of persons are also explained.

By laying out the methodology, the subject, the purpose and the character of the research objectives, hypotheses, variables, methods, techniques and instruments of research are also defined.

The objective of the research is to collect information regarding the presence of deviant forms of behavior in adolescents with mild intellectual disability.

The main goal of this research is to determine the risk of deviant forms of behavior in adolescents with mild intellectual disability who live in family settings and dormitories, and comparison of deviant behavior in two high schools for special education.

The sample is consisted of adolescents (211) with mild intellectual disability, educational staff from the special schools (39) and professional teams (5).

The statistical data processing was performed by Windows program R x C for analysis of contingency tables and Fisher Exact test, and a statistically significant difference was considered at the level of $p < 0.05$.

The research was conducted in the Special Education High School “Iskra”-Stip and Special Education High School “Ss. Naum Ohridski”-Skopje, in the period between April and May, 2011.

By analyzing the obtained results, it was

денција за девијантни појави меѓу учениците. Статистичката обработка на податоците покажа дека училишниот успех влијае на појавата на несакано однесување ($p < 0.001$). Според мислењето на воспитно-образовниот кадар и стручниот тим, во 56.8% од случаите адолесцентите со лесна интелектуална попреченост немаат доволно сознанија за негативните последици од ваквото однесување и 70.45% од нив ретко самоиницијативно започнуваат разговор или бараат помош. Родителите на овие ученици во 86.4% од случаите се главно незаинтересирани за соработка со училиштата. Исто така, резултатите од истражувањето покажуваат дека во поголем број случаи девијантни форми на однесување се забележани кај постарите ученици ($p < 0.05$) кои живеат подолг период во ученички домови. Учениците од ромска етничка припадност во поголем обем (57.1%) манифестираат девијантни форми на однесување.

Заклучоците ја истакнуваат потребата од активна и заемна соработка на сите надлежни субјекти што ја третираат оваа проблематика со цел навремено да се евидентираат појавите на девијантно однесување и да се преземат мерки и активности за сузбивање на ваквите несакани облици на однесување.

concluded that the schools do not have adequate records of deviant behavior among students. The statistical data processing showed that the school success affects the appearance of unwanted behavior ($p < 0.001$). According to the educational staff and the professional team opinions, in 56.8% of the cases, adolescents with mild intellectual disability do not have enough knowledge about the negative consequences of such behavior and 70.45% of them rarely initiate conversation or ask for help voluntarily. Parents of these students in 86.4% of the cases are generally not interested for cooperation with the schools. The results of the research also show that the deviant forms of behavior in most cases are recorded in older students ($p < 0.05$) who live longer period in the dormitories. The pupils of Roma ethnicity in larger scale (57.1%) manifest deviant forms of behavior.

The findings highlighted the need for active and mutual cooperation of all relevant entities that treat this matter in order to timely register the occurrences of deviant behavior and take measures and actions to encounter these forms of unwanted behavior.